

Qishloq Xo'jaligida Asosiy va Aylanma Fondlar

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining samaradorligi asosiy va aylanma fondlardan to'g'ri foydalanishga bog'liq. Ushbu taqdimotda fondlarning iqtisodiy mazmuni, tarkibi, samaradorlik ko'rsatkichlari va ulardan foydalanishni yaxshilash yo'llari batafsil ko'rib chiqiladi.

Asosiy Fondlar: Tushuncha va Iqtisodiy Mazmun

Asosiy fond (vosita) – bu qishloq xo'jaligi mahsuloti ishlab chiqarish va qayta ishlash ishlarini bajarish hamda xizmat ko'rsatishda bir va undan ortiq yil davomida qismlarga bo'lingan holda (amortizatsiya shaklida) foydalaniladigan mol-mulking bir qismidir.

Asosiy fondlar o'z qiymatini mahsulot, ish va xizmatning tannarxiga asta-sekin o'tkazadi. Qiymat (pul) shaklida asosiy mablag'lar fond (jamg'arma) nomida bo'ladi.

Asosiy xususiyatlar:

- Uzoq muddatli foydalanish (1 yildan ortiq)
- Qiymatning qisman o'tishi (amortizatsiya orqali)
- Dastlabki shaklini saqlab qolish
- Ishlab chiqarish jarayonida to'g'ridan-to'g'ri ishtirok etish

❏ Muhim: Asosiy fondlar ishlab chiqarish quvvatini belgilaydi va mehnat unumdorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Asosiy Fondlarning 10 Asosiy Guruhi

Yer Uchastkalari

Tabiatdan foydalanish obyektlari va qishloq xo'jaligi yerlari

Binolar

Omborxonalar, molxonalar, bostirmalar va boshqa imoratlar

Inshootlar

Suv taqsimlovchi va oqizuvchi inshootlar, issiqxonalar, quduqlar

Mashinalar va Uskunalar

Traktorlar, qishloq xo'jaligi mashinalari, laboratoriya asboblari

Transport Vositalari

Yuk avtomobillari, ot aravalari va boshqa transport turlari

Ishlab Chiqarish Inventarlari

Xo'jalik inventarlari va ishlab chiqarish uchun zarur buyumlar

Ishchi Hayvonlar

Ot, ho'kiz, tuya va boshqa tortuvchi kuchlar

Mahsuldor Hayvonlar

Katta yoshdagi yirik shoxli mollar va mahsulot beradigan chorva mollari

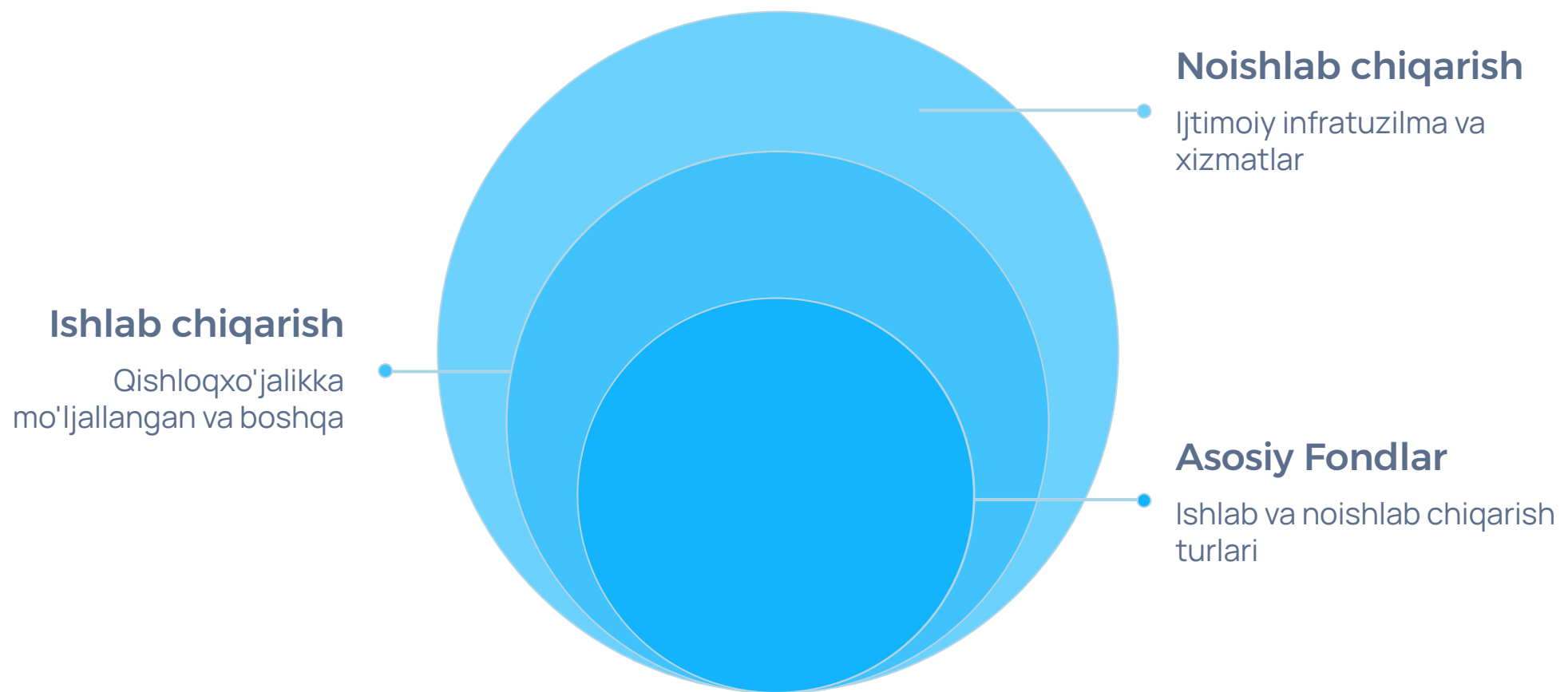
Ko'p Yillik Daraxtlar

Hosil yoshidagi madaniy mevali daraxtlar va ihota daraxtlari

Meliorativ Kapital Sarflar

Yerlarni tekislash, to'qayzorlarni o'zlashtirish va meliorativ ishlar

Asosiy Fondlarning Klassifikatsiyasi

Ishlab Chiqarish Fondlari

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan:

- Binolar va inshootlar
- Mashinalar va uskunalar
- Transport vositalari
- Ishchi va mahsuldor hayvonlar
- Ko'p yillik daraxtlar

Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan:

- Sanoat ishlab chiqarish vositalari
- Qurilish vositalari
- Savdo va ovqatlanish vositalari

Noishlab Chiqarish Fondlari

- Uy-joylar va turar-joy binolari
- Madaniy-maishiy muassasalar (klublar)
- Ta'lim muassasalari (maktablar)
- Bolalar bog'chalari
- Tibbiyot muassasalari
- Sport inshootlari
- Ularning uskuna va inventarlari

Eslatma: Noishlab chiqarish fondlari bevosita mahsulot ishlab chiqarishda qatnashmaydi, lekin mehnat resurslarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Aylanma Vositalar: Tushuncha va Xususiyatlari

Aylanma vositalar – ishlab chiqarish davrida bir marta ishtirok etadigan va o'z qiymatini to'lig'icha tayyor mahsulot tannarxiga o'tkazuvchi moddiy-pul mablag'larining yig'indisidir. Ular mehnat predmetlariga kiradi va asosiy vositalardan tubdan farq qiladi.

Qishloq Xo'jaligida Aylanma Vositalarning O'ziga Xos Xususiyatlari:

1 Aylanishning Ko'pga Cho'zilishi

Ishlab chiqarish siklining uzoq davom etishi munosabati bilan aylanma vositalar aylanishi sekinlashadi. Shuning uchun aylanma vositalarni avanslashtirish me'yoriy miqdorda va uzoq vaqtga mo'ljallab sarflanadi.

2 Xarajatlarning Notekisligi

Mehnat predmeti xarajatlarining notekisligi va ularning oborotdan chiqib ketishi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining mavsumiyligi sababli yilning turli davrlarida ular tarkibining keskin o'zgarishiga olib keladi. Qishda aylanma vositalar urug', yem shaklida zahirada turadi, yozda esa tugallanmagan ishlab chiqarishga sarflanadi.

3 Ichki Xo'jalik Oboroti

Aylanma vositalarning bir qismi ichki xo'jalik oborotida foydalaniladi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining anchagina qismi sotilmaydi, balki natural shaklda (urug', yem-xashak) qaytadan ishlab chiqarish jarayoniga kelib tushadi.

4 Turli Mulk Shakllari

Xo'jalik yuritishning turli tuman shakllari sharoitida aylanma vositalar nafaqat davlat, balkim dehqon xo'jaligi va jamoa mulki bo'lishi mumkin. Shu boisdan ular moliyalashtirish manbalari va me'yorlashtirish usullaridan farq qiladi.

Aylanma Vositalarning Aylanish Bosqichlari

Ishlab chiqarish jarayonida aylanma vositalar muntazam harakatda bo'ladi. Ishlab chiqarishning har bir davri aylanma harakatni yakunlaydi. Aylanma vositalarning aylanishi uch bosqichdan iborat:

Pulga Oid Bosqich

Pul mablag'lari zarur moddiy aylanma vositalarni sotib olish uchun moliyalashtiriladi: urug'lik, yem, yonilg'i-moylash materiallari, qayta ishlash uchun xom-ashyolar va boshqalar.

Ishlab Chiqarishga Oid Bosqich

Sotib olingan moddiy aylanma vositalar yordamida tayyor mahsulot ishlab chiqarish jarayoni amalga oshiriladi. Bu bosqichda mehnat predmetlari ishlov beriladi va yangi mahsulot yaratiladi.

Tovarga Oid Bosqich

Tayyor mahsulot realizatsiya qilinadi. Realizatsiyadan olingan tushum (pul shakli) yangi ishlab chiqarish davrining boshlanishi bo'ladi va tsikl qaytadan boshlanadi.

Muhim eslatma: Real ishlab chiqarishda aylanma vositalar bir vaqtning o'zida aylanishning hamma bosqichlarida ishtirok etib, ishlab chiqarishning uzluksizligini ta'minlaydilar.

Aylanma Vositalarning Tarkibi va Manbalari

Shakllanish Manbalari Bo'yicha

1. Xususiy Vositalar

Davlat korxonalarida, kooperativlarda, aksiyador jamiyatlarida, ijara kollektivlarida, dehqon xo'jaliklarida doimiy foydalanilayotgan aylanma vositalarning bir qismi.

To'ldirish manbai: sof daromad va foyda

2. Qarzga Olingan Vositalar

Tovar-moddiy boyliklarning me'yordan ortiqcha qoldiqlari va mavsumiy xarajatlari uchun olingan kreditlar.

Baholash Usullari

- **Qishloq xo'jaligining o'zida chiqadigan:** haqiqiy tannarxi bilan
- **Sanoatdan olinadigan:** haqiqiy xarajatlari (sotib olish va yetkazish) bo'yicha
- **Ijara jamoalaridagi:** yagona ichki xo'jalik baholari bo'yicha

Tarkibi Bo'yicha

Aylanma Fondlar:

1. Ishlab chiqarish jarayonidagi:

- Yosh mollar va boquvga ajratilgan hayvonlar
- Parrandalar
- Kelgusi yil uchun qilingan xarajatlar

2. Ishlab chiqarish zahiralari:

- Yem-xashak va urug'lik
- Ko'chatlar
- Ehtiyot qismlar
- Tez eskiradigan vositalar
- Boshqa buyumlar

Muomala Fondlari:

- Pul vositalari
- Tayyor mahsulotlar
- Tugallanmagan ishlab chiqarish

Asosiy Vositalarning Qiymati va Baholash Shakllari

Qishloq xo'jalik korxonalarida asosiy fondlar natura va pul holida hisobga olinadi va rejalashtiriladi. Natura ko'rsatkichlari asosiy fondlarning miqdori va sifati, shuningdek, xo'jalikning ishlab chiqarish quvvati to'g'risida fikr yuritish imkonini beradi.

01

Dastlabki (Boshlang'ich) Qiymat

Asosiy fondlarni tashkil etishdagi haqiqiy sarflangan xarajatlar. Sotib olish qiymati va xo'jalikga olib kelish qiymati birgalikda asosiy ishlab chiqarish fondlarining dastlabki balans qiymatini tashkil etadi.

Formula: $DQ = B \times K + X$

Bu yerda: B – ulgurji baho, K – savdo ustamasini hisobga olish koeffisiyenti, X – yetkazib berish va o'rnatish xarajatlari

02

Tiklanish Qiymati

Asosiy fondlarni hozirgi sharoitda sotib olish uchun zarur bo'lgan xarajatlar. Turli yillarda sotib olingan asosiy fondlarni solishtirish uchun ishlatiladi.

Formula: $TQ_e = TQ_{ya} \times YoQ_{ya} \times M_{hya} / (YoQ_e \times M_{He})$

Asosiy fondlar qiymati ma'lum bir davrlarda qayta baholanib boriladi.

03

Qoldiq Qiymat

Asosiy fondlar qiymatidan eskirgan fondlar qismini chiqarib tashlashdan qolgan qismi. Bu ko'rsatkich fondlarning hozirgi holatdagi qiymatini aks ettiradi.

Formula: $QQ_{av} = Dq - (Dq \times Am \times M) / 100$

Bu yerda: Am – yillik amortizasiya me'yori, M – xizmat muddati

 2001 yil 6 yanvar qarori bo'yicha: Turli yillarda balansga olingan chorva mollari uchun qayta baholash koeffisiyentlari belgilangan: 1999 yil 1 yanvarigacha kiritilganlar – 5,9; 1999 yilda – 3,3; 2000 yilda – 1,8 koeffisiyenti bilan qayta baholanadi.

Asosiy Vositalarning Eskirishi

Asosiy ishlab chiqarish fondlari ishlab chiqarish jarayonida eskirib boradi, ya'ni dastlabki sifatini yo'qotib boradi. Ma'lum muddat o'tgandan keyin ular ishga yaroqsiz bo'lib qoladi va ularni yangisi bilan almashtirish zaruriyati tug'iladi.

Jismoniy Eskirish

1

Birinchi Tur

Asosiy vositalarning ishlab chiqarish jarayonida, foydalanish natijasida asta-sekin o'z holatini (parametrini) o'zgartirishi. Mashinalarning ishqalanishi, detallarning yeyilishi.

2

Ikkinchi Tur

Asosiy vositalarning bekor turishi va ochiq maydonlarda qarovsiz qoldirilishi natijasida detallarining ishdan chiqishi va korroziyaga uchrashi.

Ma'naviy Eskirish

1

Birinchi Tur

Yangi, ancha unumli va tejamli mashinalar ixtiro etilishi va ularning ishlab chiqarishga joriy qilinishi natijasida eskirgan mashinalarning jismoniy yeyilish muddati tugamasdanoq qadrsizlanib ma'naviy eskirib qolishi.

2

Ikkinchi Tur

Texnika taraqqiyoti va mehnat unumdorligining oshishi ham o'z navbatida ishlab turgan mashinalar qiymatini kamayishiga olib keladi va ma'naviy eskiradi.

Bu xildagi eskirishlar ularning foydalanish darajasiga bog'liq.

Amortizasiya: Tushuncha va Funktsiyalari

Amortizasiya – asosiy vositalar jismoniy eskirgan qismining yangidan yaratilgan mahsulot qiymatiga asta-sekin o'tishi orqali qoplanishi va iste'mol qilingan mehnat vositalarini takror ishlab chiqarish uchun pul vositalarining to'planishidir.

Amortizasiya Hisoblash Formulalari

Amortizasiya Me'yori

$$Am = \frac{DQ - TQ}{DQ \times M} \times 100$$

Am – amortizasiya me'yori (%)

DQ – dastlabki qiymat

TQ – tugatilish qiymati

M – xizmat muddati

Amortizasiya Summasi

$$As = \frac{DQ \times Am - TQ}{100}$$

Mahsulot tannarxiga qo'shiladigan amortizasiya summasi

Renovasiya Amortizasiyasi

$$Ar = \frac{DQ - TQ}{DQ \times M}$$

Asosiy vositalar renovasiyasiga ajratiladigan summa

 Hozirgi qoida: Asosiy fondlardan qay darajada foydalanilganligidan qat'iy nazar amortizasiya ajratmalari ajratila boshlanadi. Bu xo'jaliklarni asosiy fondlardan yil mobaynida yanada to'la va unumli foydalanishga undaydi.

Asosiy Vositalardan Foydalanish Samaradorligi Ko'rsatkichlari

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining iqtisodiy samaradorligi ko'p jihatdan ularning asosiy ishlab chiqarish vositalari bilan ta'minlanganligiga bog'liq. Asosiy vositalar bilan yetarli darajada ta'minlanmaslik mahsulot miqdori va mehnat unumdorligining sekin o'sishiga olib keladi.

Fondlar Bilan Ta'minlanish

$$FTK = AV_x / AV_m$$

Mavjud mehnat vositalarini ularning me'yoriy ehtiyojiga nisbati orqali topiladi.

Fondlar Bilan To'yinish

$$F.to'yinishi = AV / 100 \text{ ga yer}$$

Ishlab chiqarishning fondlar bilan to'yinish darajasini ko'rsatadi.

Fondlar Bilan Qurollanish

$$F.qurol. = AV / XS$$

Mehnatning fondlar bilan qurollanish darajasi, bir xodimga to'g'ri keladigan fondlar miqdori.

Energiya va Elektr Bilan Ta'minlanish Ko'rsatkichlari

Energiya Ko'rsatkichlari

Energiya Bilan To'yinish

$$En.to'yinish = \frac{En.Q}{100 \text{ ga haydaladigan yer}}$$

En.Q – energetik ustanovkalarining quvvati (ot kuchi)

Energiya Bilan Qurollanish

$$En.qurollan = \frac{En.Q}{XS}$$

XS – xodimlar soni

Bir xodimga to'g'ri keladigan energiya quvvati

 Eslatma: Bir ot kuchi = 75 kg.m./sek. (75 kg yukni bir sekunda bir metr balandlikka ko'tarish uchun zarur energiya)

Elektr Energiyasi Ko'rsatkichlari

Elektr Bilan To'yinish

$$El.to'yinish = \frac{El.En.}{100 \text{ ga yer}}$$

El.En. – elektr energiyasi (kvt/soat)

Elektr Bilan Qurollanish

$$El.qurollan = \frac{El.En.}{XS}$$

Bir xodimga to'g'ri keladigan elektr energiyasi miqdori (kvt/soat)

Konversiya Koeffitsiyentlari:

- Kvt → Ot kuchi: 1,136 koeffitsiyenti
- Ot kuchi → Kvt: 0,735 koeffitsiyenti

Qishloq xo'jaligi korxonalarining umumiy energetika quvvati korxona ehtiyojlari uchun foydalanadigan barcha mexanik dvigatellar quvvatining hamda elektr dvigatellar quvvatlarining yig'indisiga tengdir: traktorlar, g'alla o'rish kombaynlari, avtomobillar, elektr qurilmalari, stasionar dvigatellar va boshqalar.

Asosiy Vositalarning Harakat Ko'rsatkichlari

O'sish Koeffitsiyenti

$$AV_{o'K} = \frac{AVDQ}{AVYBQ}$$

Asosiy vositalarning dastlabki qiymatini yil boshidagi qiymatiga nisbati. Fondlarning o'sish sur'atini ko'rsatadi.

1

Yangilanish Koeffitsiyenti

$$AVY_{aK} = \frac{YDQQAV}{YOAVDQ}$$

Yil davomida qabul qilingan asosiy vositalarning yil oxiridagi umumiy qiymatga nisbati. Yangilanish sur'atini belgilaydi.

2

3

Safdan Chiqish Koeffitsiyenti

$$AVSChK = \frac{SChAVDQ}{AVYBQ}$$

Safdan chiqqan asosiy vositalarning yil boshidagi umumiy qiymatga nisbati. Eskirish darajasini aks ettiradi.

Bu ko'rsatkichlar asosiy vositalarning harakatini tahlil qilish va ularning holatini baholash uchun muhim ahamiyatga ega. Ular xo'jalikning texnik jihatdan rivojlanish darajasini va investitsiya faolligini ko'rsatadi.

Fond Qaytimi va Fond Sig'imi

Fond Qaytimi

$$FQ = \frac{SM}{F_{qiy}}$$

SM – sof mahsulot (so'm)

F_{qiy} – fond qiymati (so'm)

Iqtisodiy ma'nosi: Bir so'm asosiy fondga to'g'ri keladigan sof mahsulot miqdorini ko'rsatadi. Qanchalik yuqori bo'lsa, fondlardan foydalanish shunchalik samarali.

Fond qaytimini oshirish yo'llari:

- Ishlab chiqarish hajmini oshirish
- Fondlardan to'liq foydalanish
- Texnologiyani takomillashtirish
- Mehnat unumdorligini oshirish

Fond Sig'imi

$$FS = \frac{F_{qiy}}{SM}$$

Fond sig'imi fond qaytimiga teskari ko'rsatkichdir.

Iqtisodiy ma'nosi: Bir so'm sof mahsulot ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan asosiy fondlar miqdorini ifodalaydi. Qanchalik past bo'lsa, iqtisodiy samaradorlik shunchalik yuqori.

Fond sig'imini kamaytirish yo'llari:

- Fondlarning o'lik holatda turishini kamaytirish
- Smenali ishlashni tashkil etish
- Ta'mirlashni yaxshilash
- Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish

📌 **Muhim:** Fond qaytimi va fond sig'imi bir-biriga teskari bog'liq ko'rsatkichlar bo'lib, asosiy fondlardan foydalanish samaradorligini har tomonlama baholash imkonini beradi.

Ishlab Chiqarish Fondlarining Iqtisodiy Samaradorligi

Fondlarning Aylanishi

$$FAY = \frac{AI/ChF}{A}$$

AI/ChF – asosiy ishlab chiqarish fondlari (so'm)

A – qayta tiklashga ajratilgan amortizasiya ajratmasi (so'm)

Bu ko'rsatkich fondlarning necha yilda to'liq tiklanishini ko'rsatadi.

Ishlab Chiqarish Fondlarining Nisbati

$$I/ch\ fond.nis = \frac{AI/ChF}{AYF}$$

AYF – aylanma fondlar (so'm)

Asosiy va aylanma fondlar o'rtasidagi nisbatni aks ettiradi va ishlab chiqarish tuzilmasini tahlil qilish uchun ishlatiladi.

Iqtisodiy Samaradorlik

$$IS = \frac{SD(F)}{AI/ChF + AVo'QQ} \times 100$$

SD(F) – sof daromad yoki foyda (so'm)

AVo'QQ – asosiy vositalarning o'rtacha qoldiq qiymati (so'm)

Ishlab chiqarish fondlariga sarflangan har bir so'm kapitaldan olingan foyda miqdorini ko'rsatadi.

Aylanma Mablag'larning Samaradorlik Ko'rsatkichlari

Aylanma mablag'larning iqtisodiy samaradorligi ularning aylanish tezligi va ishlab chiqarishda samarali ishlatilishi bilan belgilanadi. Ishlab chiqarish vaqti qancha tez tugasa, aylanma mablag'lar shuncha tez aylanadi.

Aylanma Mablag'lar Qiymati

$$F = \frac{Ay.mab.qiy}{100 \text{ ga yer}}$$

100 gektar qishloq xo'jaligiga yaroqli yerga to'g'ri keladigan aylanma mablag'lar miqdori

Aylanish Koeffitsiyenti

$$Ay.mab.ayl.koe f = \frac{AY F}{Ay.mab.o'rt.Qol}$$

Yil davomida aylanma mablag'larning o'rtacha yillik aylanishini ko'rsatadi. Yuqori koeffitsiyent – samarali foydalanish belgisi.

Aylanish Tezligi

$$Ay.mab.ayl.tez = \frac{360}{Ay.mab.ayl.koe f}$$

Aylanma mablag'larning bir aylanishining davomiyligi (kunlarda). Qisqa muddat – yuqori samaradorlik.

Foyda Me'yori

$$FM = \frac{SD}{AI/ChF + Ay.mab.o'rt.qol} \times 100$$

Ishlab chiqarish fondlari va aylanma mablag'larning rentabelligini ko'rsatadi (foizda).

Moddiy Aylanma Vositalarning Samaradorligi

Asosiy Ko'rsatkichlar

1

Material Qaytimi

$$MQ = \frac{Sof\ Mah}{MAy.V}$$

Bir so'm moddiy aylanma vositalarga to'g'ri keladigan sof mahsulot miqdori. Yuqori ko'rsatkich – samarali foydalanish.

2

Material Sig'imi

$$MS = \frac{MAy.V}{Sof.Max}$$

Bir so'm sof mahsulot ishlab chiqarish uchun zarur moddiy aylanma vositalar miqdori. Past ko'rsatkich – yuqori samaradorlik.

3

Aylanish Koeffitsiyenti

$$MAVAK = \frac{TMQ + YoMQ - SM}{MAVo'YQ}$$

TMQ – tovar mahsulot, YoMQ – yosh mollar, SM – sotilgan mahsulot, MAVo'YQ – o'rtacha yillik qiymat

4

Aylanish Davomiyligi

$$V = \frac{365}{AyK}$$

Moddiy aylanma vositalarning bir aylanishining davomiyligi (kunlarda)

Rentabellik

$$R = \frac{Foyda}{MAYV} \times 100$$

Moddiy aylanma vositalarning rentabellik darajasi foizda ifodalanadi.

Samaradorlikka Ta'sir Etuvchi Omillar:

- Moddiy resurslardan tejamli foydalanish
- Zahiralarni optimal me'yorlashtirish
- Aylanish tezligini oshirish
- Yo'qotishlar va isroflarni kamaytirish
- Ilg'or texnologiyalarni qo'llash

Asosiy Fondlardan Foydalanish Samaradorligini Oshirish Yo'llari

Asosiy Vositalar Bilan To'liq Ta'minlash

Zarur texnika va uskunalar bilan o'z vaqtida ta'minlash, fondlarning tarkibiy tuzilishini yaxshilash, zamonaviy va yuqori unumli texnikalarni joriy etish.

Asosiy Vositalar Tarkibini Optimallashtirish

Ishlab chiqarish ehtiyojlariga mos keladigan fondlar tarkibini shakllantirish, faol va passiv fondlar nisbatini to'g'ri belgilash.

Asosiy va Aylanma Vositalar Nisbatini Muvofiqlashtirish

Asosiy va moddiy aylanma vositalari o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash, ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini kafolatlash.

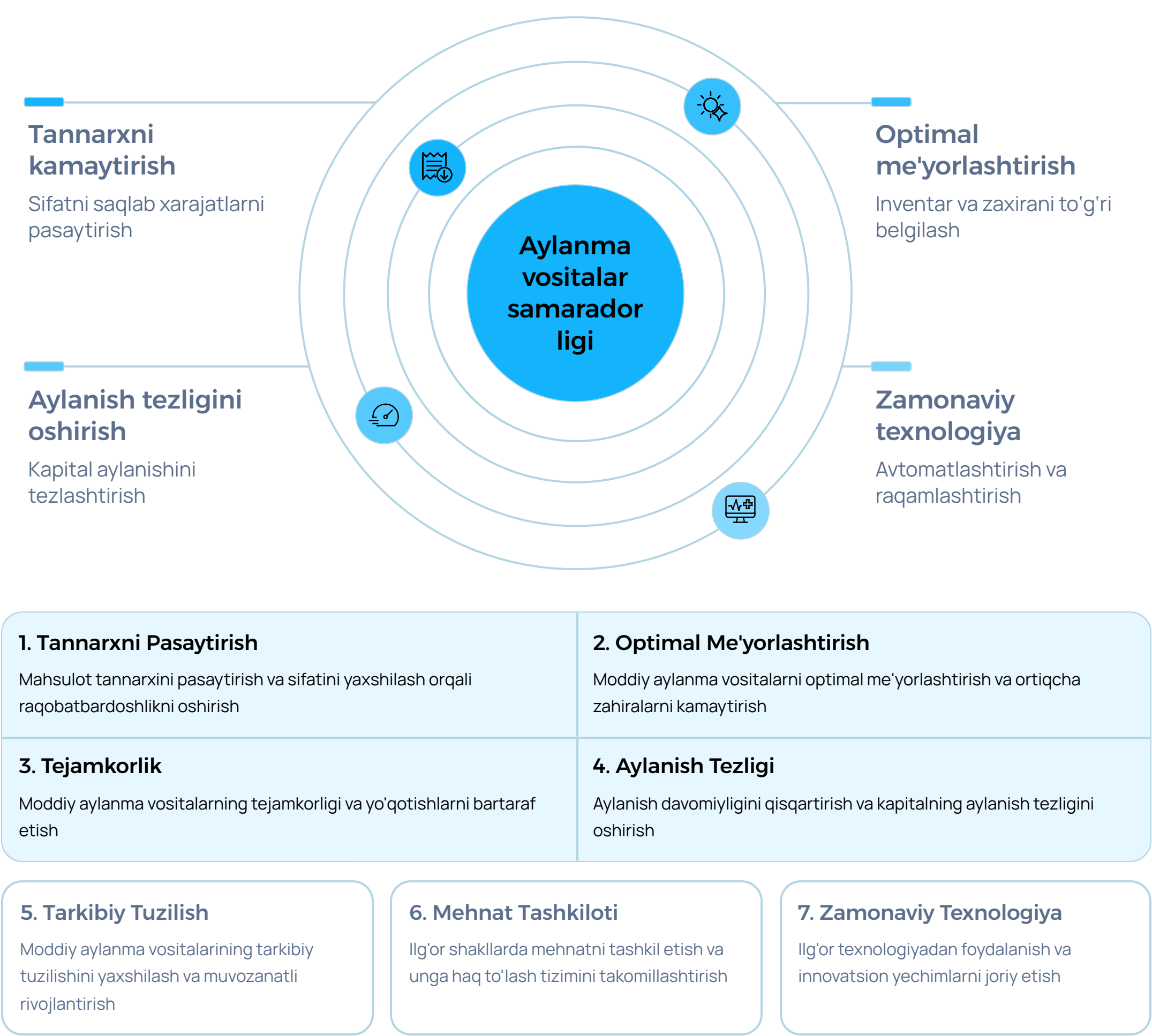

Mehnatni Tashkil Etish va Haq To'lashni Takomillashtirish

Ilg'or mehnat tashkiloti shakllarini joriy etish, rag'batlantirish tizimini yaxshilash, xodimlarning malakasini oshirish.

Aylanma Vositalardan Foydalanish Samaradorligini Oshirish Omillari

Xulosa va Tavsiyalar

Qishloq xo'jaligida asosiy va aylanma fondlardan samarali foydalanish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning asosiy omilidir. Fondlarning to'g'ri tashkil etilishi, ulardan optimal foydalanish va doimiy takomillashtirish xo'jalikning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

100%

To'liq Ta'minlanish

Zarur fondlar bilan to'liq ta'minlanish maqsadi

2x

Aylanish Tezligi

Aylanma vositalar aylanishini ikki barobarga oshirish potentsiali

30%

Samaradorlik O'sishi

To'g'ri boshqaruv orqali erishish mumkin bo'lgan o'sish

Asosiy Tavsiyalar:

- Fondlarni doimiy monitoring qilish va tahlil etish
- Zamonaviy texnika va texnologiyalarni joriy etish
- Amortizasiya ajratmalarini to'g'ri hisoblash va foydalanish
- Aylanma vositalarning aylanish tezligini oshirish
- Xodimlarning malakasini doimiy oshirish
- Mehnat tashkiloti va rag'batlantirishni yaxshilash
- Moddiy resurslardan tejamli foydalanish
- Innovatsion yechimlarni qidirish va tatbiq etish

📌 **Esda tuting:** Fondlardan samarali foydalanish – bu bir martalik chora emas, balki doimiy jarayon. Faqat tizimli yondashuv va barcha omillarni hisobga olish orqali yuqori natijalariga erishish mumkin.